

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата юридичних наук, доцента Улютіної Олени Анатолівни на дисертаційне дослідження Щербака Артема Валерійовича на тему: «Публічне адміністрування в діяльності апарату суду», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Передумовою якісного та оперативного вирішення справ судами є створення належних умов для виконання ними своїх обов'язків. Зокрема, створення відповідних засобів, що давали б змогу органам судової влади належним чином реалізовувати свої функції є головним обов'язком держави. Україна послідовно запроваджує всі міжнародні та європейські стандарти функціонування судових органів, але на цей час не можна стверджувати про їх повну імплементацію. Тому, актуальність та необхідність обраної для роботи теми викликана, як соціальною значущістю інституту апарату суду, так і широким колом повноважень, які реалізуються працівниками апарату суду для забезпечення ефективного функціонування зазначеного інституту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного та міжнародного законодавства, статистичних матеріалів та матеріалів судової практики.

Методологічною основою наукового дослідження є сукупність загальнонаукових і соціально-наукових методів, зумовлених метою, завданням, специфікою предмета й об'єкта дослідження. Метод аналізу використовувався при виділенні окремих наукових понять (п. 1.1), формулюванні нових понять (п. 1.2, п. 1.3, п. 2.2). За допомогою методу синтезу автор розкриває окремі форми, методи, функції, принципи, інституційні засади публічного адміністрування в діяльності апарату суду та дослідити їх взаємодію (п. 1.2, п. 2.2, п. 2.3). Статистичний метод використовувався при аналізі письмових джерел (соціологічного опитування та наукових праць). До використаних спеціальних методів автор виділяв: порівняльно-правовий метод, критично-правовий, порівняльно-історичний та метод окремого випадку. Зокрема, порівняльно-правовий метод дозволив співставити одні явища з іншими, використовувався задля порівняння норм національного законодавства з нормами

європейського права, а також при виявленні неузгодженості вітчизняного законодавства із нормами європейського права (п. 3.1, п. 3.2, п. 3.3). За допомогою критично-правового методу створено пропозиції щодо внесення змін до норм законодавства України (п. 3.1, п. 3.2, п. 3.3.). Використання порівняльно-історичного методу дало змогу оглянути наукові джерела з хронології судового управління з огляду на процес змін державотворення і соціальної цінності прав працівників апарату суду. Його застосування дозволило підтвердити необхідність оптимізації структури апарату суду, перерозподілу функцій, з урахуванням теперішніх умов воєнного часу (п. 1.1). Метод case study (метод окремого випадку) використовувався при аналізі окремих структур апаратів судів (п. 2.1, п. 2.2, п. 2.3).

Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному дослідженні теоретико-методологічних засад та організації публічного адміністрування відповідно до обраного об'єкта – апарату суду, як юридичного, так і соціального явища в адміністративному праві.

Структура дисертації дозволила автору охопити предмет дисертаційного дослідження. Справляє позитивне враження джерельна база роботи, що свідчить про системне і повне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки автора, його наукову зрілість.

У **вступі** здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дослідження, кількість публікацій дисертанта, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження та структуру роботи, яка містить три розділи, що включають дев'ять підрозділів, висновки та додатки.

У першому розділі дисертації **«Теоретико-методологічні засади публічного адміністрування в діяльності апарату суду»** визначено сутність та особливості публічного адміністрування в діяльності апарату суду; виявлено і узагальнено форми та методи публічного адміністрування в діяльності апарату суду; розкрито функції та принципи публічного адміністрування в діяльності апарату суду.

У другому розділі дисертації **«Організаційно-правові засади публічного адміністрування в діяльності апарату суду»** автором з'ясовано нормативні засади публічного адміністрування в діяльності апарату суду; досліджено організаційні та інституційні засади публічного адміністрування в діяльності апарату суду.

У третьому розділі дисертації **«Шляхи вдосконалення публічного адміністрування в діяльності апарату суду»** надано аналіз європейського досвіду публічного адміністрування в діяльності апарату суду; досліджено етичні стандарти публічного адміністрування в діяльності апарату суду; визначено напрями вдосконалення публічного адміністрування в діяльності апарату суду.

Дисертаційне дослідження завершується розгорнутими висновками, у яких здійснено комплексний аналіз наукових праць та чинного законодавства, що визначають особливості публічного адміністрування в діяльності апарату суду, виявлено основні недоліки чинного законодавства, сформульовано авторські пропозиції і рекомендації, спрямовані на оптимізацію суспільних відносин досліджуваної сфери. Висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті та завданням дослідження й містять важливі теоретичні та практичні положення щодо вдосконалення публічного адміністрування в діяльності апарату суду.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як підґрунтя щодо подальших наукових розробок із досліджуваної проблематики; правотворчій діяльності – сформульовані висновки і пропозиції можуть бути враховані при подальшому вдосконаленні чинного законодавства публічного адміністрування в діяльності апарату суду; правозастосовній діяльності – для покращення діяльності працівників апарату суду; навчальному процесі – при викладанні дисциплін: «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Судові та правоохоронні органи» та підготовці відповідних навчально-методичних матеріалів.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері публічного адміністрування в діяльності апарату суду, а висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані під час удосконалення чинного національного законодавства.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 9 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні іншої держави та 5 тез наукових доповідей.

Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного

цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні А. В. Щербака на тему: «Публічне адміністрування в діяльності апарату суду» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення:

1. На нашу думку, при дослідженні теоретичних засад публічного адміністрування в діяльності апарату суду, автору варто було б проаналізувати історико-правові етапи становлення і розвитку інституту апарату суду в Україні, що в подальшому б дозволило віднайти оптимальні шляхи вдосконалення публічного адміністрування в діяльності апарату суду та його правового регулювання.

2. Автор у підрозділі 2.1 проводить аналіз нормативних засад публічного адміністрування в діяльності апарату суду, досліджує загальні та спеціальні норми у цій сфері. Проте, з самої назви не відразу стає зрозумілим, в розрізі якого масиву нормативних актів автор проводить дане дослідження. Все ж вбачається більш доцільним скорегувати назву підрозділу 2.1 та викласти її в такій редакції: «Нормативно-правові засади діяльності апарату суду» з окресленням особливостей публічного адміністрування в досліджуваній сфері суспільних відносин.

3. Підрозділи: 3.2 «Етичні стандарти публічного адміністрування в діяльності апарату суду» та 3.3 «Напрями вдосконалення публічного адміністрування в діяльності апарату суду» містять у собі доволі значний обсяг позицій, які засвідчують високу наукову зрілість автора та відображають вагомі результати дисертаційного дослідження, які б варто було відобразити і в загальних висновках. Зокрема, це стосується і пропозицій щодо більш чіткого нормативного розмежування «адміністративного функціоналу Голови суду та керівника апарату суду», який, на думку дисертанта, має лише втілювати адміністративно-управлінські дії. Також важливою вбачається теза щодо «важливості просування адміністративних послуг суду, за які встановлюється плата, що стане додатковим елементом у і стимулюванні стандартів роботи, і у підвищенні кваліфікації кожного працівника суду».

4. У тексті дисертаційного дослідження наявна незначна кількість стилістичних та технічних помилок, що притаманна будь-якому дослідженню та не знижує його наукової цінності. Водночас, хочемо вернути увагу на те, що саме у висновках дисертації повсякчас застосовуються скорочення тих чи інших сталих термінів, тоді як у тексті підрозділів такі терміни прописані без скорочення. Видається більш коректним застосування повного найменування (без аббревіатурного скорочення) назв саме у висновках наукового дослідження, тоді як у самому тексті дисертації коректно вживати уніфікований підхід до приписання сталих і часто вживаних назв, зокрема, у вигляді скорочення, так як пропонується автором на початку дослідження, а саме: у переліку умовних позначень.

5. Вбачається необхідним уніфікація підходу до застосування термінологічного апарату в межах дисертаційного дослідження. Автором подеколи використовується не зовсім коректно з позиції юридичної визначеності ті чи інші правові категорії. І навіть, якщо щодо деяких з них відсутня юридична визначеність й сталість, то слід зважати на наукову. Застосування, терміну «співробітники» щодо апарату суду, на відміну від терміну «працівники», у світлі означеного, є одним з таких прикладів (с. 99–101).

Водночас викладенні зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертації. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем, що мають значення для юридичної науки.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих здобувачем наукових публікаціях. У дисертаційному дослідженні А. В. Щербака відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація на тему: «Публічне адміністрування в діяльності апарату суду» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Щербак Артем Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Професор кафедри
адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, доцент**

Олена УЛЮТИНА

